

No. 42853

**Netherlands
and
Mozambique**

Agreement between the Kingdom of the Netherlands and the Republic of Mozambique concerning the encouragement and reciprocal protection of investments. Maputo, 18 December 2001

Entry into force: *1 September 2004 by notification, in accordance with article 14*

Authentic texts: *Dutch, English and Portuguese*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Netherlands, 3 July 2006*

**Pays-Bas
et
Mozambique**

Accord entre le Royaume des Pays-Bas et la République de Mozambique relatif à la promotion et à la protection réciproque des investissements. Maputo, 18 décembre 2001

Entrée en vigueur : *1er septembre 2004 par notification, conformément à l'article 14*

Textes authentiques : *néerlandais, anglais et portugais*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Pays-Bas, 3 juillet 2006*

[DUTCH TEXT – TEXTE NÉERLANDAIS]

Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Mozambique inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen

Het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Mozambique, (hierna te noemen de Verdragsluitende Partijen);

Geleid door de wens intensievere economische samenwerking tussen hen te bevorderen met betrekking tot investeringen door onderdanen van de ene Verdragsluitende Partij op het grondgebied van de andere Verdragsluitende Partij;

Erkennend dat overeenstemming over de aan dergelijke investeringen toe te kennen behandeling het particuliere kapitaalverkeer en de economische ontwikkeling van de Verdragsluitende Partijen stimuleert;

Beamend dat een stabiel kader voor internationale investeringen het doeltreffend gebruik van economische middelen optimaliseert en de levensomstandigheden verbetert;

Erkennend dat met de ontwikkeling van economische en zakelijke banden de eerbiediging van internationaal aanvaarde arbeidsrechten dient te worden bevorderd;

Beamend dat deze doelstellingen kunnen worden verwezenlijkt zonder versoepeling van algemeen toepasselijke maatregelen op het gebied van gezondheid, veiligheid en milieu;

Erkennend dat overeenstemming over de aan dergelijke investeringen toe te kennen behandeling het kapitaalverkeer en de overdracht van technologie tussen, alsmede de economische ontwikkeling van de Verdragsluitende Partijen stimuleert, en dat een eerlijke en rechtvaardige behandeling van investeringen wenselijk is,

Zijn het volgende overeengekomen:

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Verdrag:

- a. wordt onder de term „investeringen” verstaan: alle soorten vermogensbestanddelen en in het bijzonder, doch niet uitsluitend:
 - i. roerende en onroerende zaken, alsmede andere zakelijke rechten met betrekking tot alle soorten vermogensbestanddelen;
 - ii. rechten ontleend aan aandelen, obligaties en andere soorten belangen in ondernemingen en joint ventures;

- iii. aanspraken op geld, op andere vermogensbestanddelen of op iedere prestatie die economische waarde heeft;
 - iv. rechten op het gebied van de intellectuele eigendom, technische werkwijzen, goodwill en knowhow;
 - v. rechten verleend krachtens het publiekrecht of bij overeenkomst, met inbegrip van rechten tot het opsporen, exploreren, ontginnen en winnen van natuurlijke rijkdommen.
- b. omvat de term „onderdanen” met betrekking tot elk van de Verdragsluitende Partijen:
- i. natuurlijke personen die de nationaliteit van die Verdragsluitende Partij hebben;
 - ii. rechtspersonen die zijn opgericht krachtens het recht van die Verdragsluitende Partij;
 - iii. rechtspersonen die niet zijn opgericht krachtens het recht van die Verdragsluitende Partij, maar die onder al dan niet rechtstreeks toezicht staan van natuurlijke personen zoals omschreven onder i of van rechtspersonen zoals omschreven onder ii.
- c. wordt onder de term „grondgebied” verstaan:
het grondgebied van de betrokken Verdragsluitende Partij en alle aan de territoriale zee grenzende gebieden die, krachtens het recht van de betrokken Verdragsluitende Partij en overeenkomstig het internationaal recht, tot de exclusieve economische zone of het continentaal plat van de betrokken Verdragsluitende Partij behoren, en waarin deze Verdragsluitende Partij rechtsmacht of soevereine rechten uitoefent.

Artikel 2

Elke Verdragsluitende Partij bevordert, binnen het kader van haar wetten en voorschriften, economische samenwerking door middel van de bescherming op haar grondgebied van investeringen van onderdanen van de andere Verdragsluitende Partij. Met inachtneming van haar recht de door haar wetten of voorschriften verleende bevoegdheden uit te oefenen, staat elke Verdragsluitende Partij dergelijke investeringen toe.

Artikel 3

1. Elke Verdragsluitende Partij waarborgt een eerlijke en rechtvaardige behandeling van de investeringen van onderdanen van de andere Verdragsluitende Partij en belemmert niet, door onredelijke of discriminatoire maatregelen, de werking, het beheer, de instandhouding, het gebruik, het genot of de vervreemding daarvan door die onderdanen. Elke Verdragsluitende Partij kent aan die investeringen volledige fysieke zekerheid en bescherming toe.

2. In het bijzonder kent elke Verdragsluitende Partij aan die investeringen een behandeling toe die in ieder geval niet minder gunstig is dan die welke wordt toegekend aan investeringen van haar eigen onderdanen of aan investeringen van onderdanen van een derde staat, naar gelang van wat het gunstigst is voor de betrokken onderdaan.

3. Indien een Verdragsluitende Partij onderdanen van een derde staat bijzondere voordelen heeft toegekend uit hoofde van overeenkomsten tot oprichting van douane-unies, economische unies, monetaire unies of soortgelijke instellingen, dan wel op grond van interim-overeenkomsten die tot dergelijke unies of instellingen leiden, is die Verdragsluitende Partij niet verplicht dergelijke voordelen toe te kennen aan onderdanen van de andere Verdragsluitende Partij.

4. Elke Verdragsluitende Partij komt alle verplichtingen na die zij is aangegaan met betrekking tot investeringen van onderdanen van de andere Verdragsluitende Partij.

5. Indien naast dit Verdrag de wettelijke bepalingen van een van beide Verdragsluitende Partijen of verplichtingen krachtens internationaal recht die thans tussen de Verdragsluitende Partijen bestaan of op een later tijdstip onderling worden aangegaan, een algemene of bijzondere regeling bevatten op grond waarvan investeringen door onderdanen van de andere Verdragsluitende Partij aanspraak kunnen maken op een behandeling die gunstiger is dan in dit Verdrag is voorzien, heeft een dergelijke regeling, in zoverre zij gunstiger is, voorrang boven dit Verdrag.

Artikel 4

Met betrekking tot belastingen, heffingen, lasten en verminderingen en vrijstellingen van belasting kent iedere Verdragsluitende Partij aan onderdanen van de andere Verdragsluitende Partij die zich op haar grondgebied met economische activiteiten bezighouden, een behandeling toe die niet minder gunstig is dan die welke wordt toegekend aan haar eigen onderdanen of aan die van een derde staat die zich in dezelfde omstandigheden bevinden, naar gelang van welke het gunstigst is voor de betrokken onderdanen. Hierbij wordt evenwel geen rekening gehouden met bijzondere belastingvoordelen door die Partij toegekend:

- a. krachtens een verdrag ter vermijding van dubbele belasting; of
- b. uit hoofde van haar deelneming aan een douane-unie, economische unie of soortgelijke instelling; of
- c. op basis van wederkerigheid met een derde staat.

Artikel 5

De Verdragsluitende Partijen waarborgen dat betalingen die verband houden met een investering kunnen worden overgemaakt. De overmakingen geschieden in vrij inwisselbare valuta, zonder beperking of vertraging. Deze overmakingen omvatten in het bijzonder, doch niet uitsluitend:

- a. winsten, interesten, dividenden en andere lopende inkomsten;
- b. gelden nodig
- i. voor het verwerven van grondstoffen of hulpmaterialen, halffabrikaten of eindproducten, of

- ii. om kapitaalgoederen te vervangen teneinde de continuïteit van een investering te waarborgen;
- c. bijkomende gelden nodig voor de ontwikkeling van een investering;
- d. gelden voor de terugbetaling van leningen;
- e. royalty's of honoraria;
- f. inkomsten uit arbeid van natuurlijke personen;
- g. de opbrengst van de verkoop of liquidatie van de investering;
- h. betalingen uit hoofde van de artikelen 6 en 7.

Artikel 6

Geen der Verdragsluitende Partijen neemt maatregelen waardoor direct of indirect aan onderdanen van de andere Verdragsluitende Partij hun investeringen worden ontnomen, tenzij aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

a. de maatregelen worden genomen in het algemeen belang en met inachtneming van een behoorlijke rechtsgang;

b. de maatregelen zijn niet discriminatoir of in strijd met enige verbintenissen die de Verdragsluitende Partij die deze maatregelen neemt, is aangegaan;

c. de maatregelen gaan vergezeld van een billijke schadeloosstelling. Deze schadeloosstelling dient overeen te komen met de werkelijke waarde van de desbetreffende investeringen, dient rente te omvatten tegen een gewone commerciële rentevoet tot de datum van betaling en dient, wil zij doeltreffend zijn voor de gerechtigden, zonder vertraging te worden betaald en te kunnen worden overgemaakt naar het door de betrokken gerechtigden aangewezen land en in de valuta van het land waarvan de gerechtigden onderdaan zijn of in een door de gerechtigden aanvaarde vrij inwisselbare valuta.

Artikel 7

Aan onderdanen van de ene Verdragsluitende Partij die verliezen lijden met betrekking tot hun investeringen op het grondgebied van de andere Verdragsluitende Partij wegens oorlog of een ander gewapend conflict, revolutie, een nationale noodtoestand, opstand, oproer of ongeregeligheden, wordt door de laatstbedoelde Verdragsluitende Partij wat restitutie, schadevergoeding, schadeloosstelling of een andere regeling betreft, geen minder gunstige behandeling toegekend dan die welke die Verdragsluitende Partij toekent aan haar eigen onderdanen of aan onderdanen van een derde staat, naar gelang van wat het gunstigst is voor de betrokken onderdanen.

Artikel 8

Indien de investeringen van een onderdaan van de ene Verdragsluitende Partij verzekerd zijn tegen niet-commerciële risico's of anderszins aanleiding geven tot de betaling van schadevergoeding ter zake van

die investeringen krachtens een bij wet, voorschrift of overheidscontract ingesteld stelsel, wordt de subrogatie van de verzekeraar of de herverzekeraar of de door de ene Verdragsluitende Partij aangewezen instantie in de rechten van de bedoelde onderdaan, ingevolge de voorwaarden van deze verzekering of krachtens een andere gegeven schadeloosstelling, door de andere Verdragsluitende Partij erkend.

Artikel 9

Elke Verdragsluitende Partij stemt ermee in juridische geschillen die ontstaan tussen die Verdragsluitende Partij en een onderdaan van de andere Verdragsluitende Partij betreffende een investering van die onderdaan op het grondgebied van de eerstbedoelde Verdragsluitende Partij voor te leggen aan het Internationale Centrum voor de Beslechting van Investeringsgeschillen ter beslechting door conciliatie of arbitrage krachtens het Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen staten en onderdanen van andere staten, dat op 18 maart 1965 te Washington werd opengesteld voor ondertekening. Een rechtspersoon die onderdaan is van de ene Verdragsluitende Partij en die, voordat een dergelijk geschil ontstaat, onder toezicht staat van onderdanen van de andere Verdragsluitende Partij, wordt in overeenstemming met artikel 25, tweede lid, letter b, van het verdrag voor de toepassing van het verdrag behandeld als onderdaan van de andere Verdragsluitende Partij.

Artikel 10

Elk van beide Verdragsluitende Partijen kan aan de andere Partij voorstellen overleg te plegen over een aangelegenheid betreffende de uitlegging of toepassing van dit Verdrag. De andere Partij neemt het voorstel in welwillende overweging en biedt passende gelegenheid voor dergelijk overleg.

Artikel 11

1. Enig geschil tussen de Verdragsluitende Partijen betreffende de uitlegging of de toepassing van dit Verdrag dat niet binnen een redelijke termijn langs diplomatieke weg kan worden beslecht, wordt, tenzij de Partijen anders zijn overeengekomen, op verzoek van een van beide Partijen voorgelegd aan een uit drie leden samengesteld scheidsgerecht. Elke Partij benoemt een scheidsman en de twee aldus benoemde scheidslieden benoemen tezamen een derde scheidsman die geen onderdaan van een der Partijen is tot hun voorzitter.

2. Indien een van de Partijen nalaat haar scheidsman te benoemen en indien zij binnen twee maanden geen gevolg heeft gegeven aan het verzoek van de andere Partij tot deze benoeming over te gaan, kan de laatstgenoemde Partij de President van het Internationale Gerechtshof verzoeken de noodzakelijke benoeming te verrichten.

3. Indien de beide scheidslieden binnen twee maanden na hun benoeming geen overeenstemming kunnen bereiken over de keuze van de derde scheidsmans, kan elk der Partijen de President van het Internationale Gerechtshof verzoeken de noodzakelijke benoeming te verrichten.

4. Indien in de in het tweede en derde lid van dit artikel bedoelde gevallen de President van het Internationale Gerechtshof verhinderd is de genoemde functie uit te oefenen, of onderdaan is van een van beide Verdragsluitende Partijen, wordt de Vice-President verzocht de noodzakelijke benoemingen te verrichten. Indien de Vice-President verhinderd is de genoemde functie uit te oefenen, of onderdaan is van een van beide Partijen, wordt het lid van het Gerechtshof dat de hoogste anciënniteit heeft, beschikbaar is en geen onderdaan is van een der Partijen, verzocht de noodzakelijke benoemingen te verrichten.

5. Het scheidsgerecht doet uitspraak op basis van eerbiediging van het recht. Alvorens uitspraak te doen, kan het scheidsgerecht in elk stadium van het geding een minnelijke schikking van het geschil aan de Partijen voorstellen. De voorgaande bepalingen doen geen afbreuk aan regeling van het geschil ex aequo et bono, indien de Partijen dit overeenkomen.

6. Tenzij de Partijen anders beslissen, stelt het scheidsgerecht zijn eigen procedure vast.

7. Het scheidsgerecht neemt zijn beslissing bij meerderheid van stemmen. Deze beslissing is onherroepelijk en bindend voor de Partijen.

Artikel 12

De bepalingen van dit Verdrag zijn, vanaf de datum waarop dit in werking treedt, ook van toepassing op investeringen die voor die datum zijn gedaan. Het Verdrag is echter niet van toepassing op claims die vóór zijn inwerkingtreding zijn ontstaan.

Artikel 13

Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft is dit Verdrag van toepassing op het deel van het Koninkrijk in Europa, de Nederlandse Antillen en Aruba, tenzij anders is bepaald in de in artikel 14, eerste lid, bedoelde mededeling.

Artikel 14

1. Dit Verdrag treedt in werking op de eerste dag van de tweede maand die volgt op de datum waarop de Verdragsluitende Partijen elkaar schriftelijk hebben medegedeeld dat aan hun grondwettelijk vereiste procedures is voldaan, en blijft van kracht gedurende een tijdvak van vijftien jaar.

2. Tenzij ten minste zes maanden voor het verstrijken van de geldigheidsduur door een van beide Verdragsluitende Partijen mededeling van beëindiging is gedaan, wordt dit Verdrag telkens stilzwijgend verlengd voor een tijdvak van tien jaar, waarbij elke Verdragsluitende Partij zich het recht voorbehoudt dit Verdrag te beëindigen met inachtneming van een opzegtermijn van ten minste zes maanden vóór het verstrijken van de lopende termijn van geldigheid.

3. Ten aanzien van investeringen die zijn gedaan voor de datum van beëindiging van dit Verdrag, blijven de voorgaande artikelen van kracht gedurende een tijdvak van vijftien jaar vanaf die datum.

4. Met inachtneming van de in het tweede lid van dit artikel genoemde termijn is het Koninkrijk der Nederlanden gerechtigd de toepassing van dit Verdrag ten aanzien van een deel van het Koninkrijk afzonderlijk te beëindigen.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende vertegenwoordigers, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN in tweevoud te Maputo op 18-12-2001, in de Nederlandse, de Portugese en de Engelse taal, zijnde de drie teksten authentiek. In geval van verschil in interpretatie is de Engelse tekst doorslaggevend.

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

(w.g.) ARIE C. A. VAN DER WIEL

Voor de Republiek Mozambique

(w.g.) LUISA DIAS DIOGO

[ENGLISH TEXT – TEXTE ANGLAIS]

AGREEMENT BETWEEN THE KINGDOM OF THE NETHERLANDS AND
THE REPUBLIC OF MOZAMBIQUE CONCERNING THE
ENCOURAGEMENT AND THE RECIPROCAL PROTECTION OF
INVESTMENTS

The Kingdom of the Netherlands and the Republic of Mozambique (hereinafter the "Contracting Parties");

Desiring to promote greater economic cooperation between them, with respect to investments by nationals of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party;

Recognising that agreement upon the treatment to be accorded to such investment will stimulate the flow of private capital and the economic development of the Contracting Parties;

Agreeing that a stable framework for international investment will maximise effective utilisation of economic resources and improve living standards;

Recognising that the development of economic and business ties should promote respect for internationally accepted labour rights;

Agreeing that these objectives can be achieved without relaxing health, safety and environmental measures of general application;

Recognising that agreement upon the treatment to be accorded to such investments will stimulate the flow of capital and technology and the economic development of the Contracting Parties, and that fair and equitable treatment of investment is desirable;

Have agreed as follows:

Article 1

For the purposes of this Agreement:

a) the term "investments" means every kind of asset and more particularly, though not exclusively:

(i) movable and immovable property as well as any other rights in rem in respect of every kind of asset;

(ii) rights derived from shares, bonds and other kinds of interests in companies and joint ventures;

(iii) claims to money, to other assets or to any performance having an economic value;

(iv) rights in the field of intellectual property, technical processes, goodwill and know-how;

(v) rights granted under public law or under contract, including rights to prospect, explore, extract and win natural resources.

b) the term "nationals" shall comprise with regard to either Contracting Party:

- (i) natural persons having the nationality of that Contracting Party;
- (ii) legal persons constituted under the law of that Contracting Party;
- (iii) legal persons not constituted under the law of that Contracting Party but controlled, directly or indirectly, by natural persons as defined in (i) or by legal persons as defined in (ii).

c) the term "territory" means: the territory of the Contracting Party concerned and any area adjacent to the territorial sea which, under the laws applicable in the Contracting Party concerned, and in accordance with international law, is the exclusive economic zone or continental shelf of the Contracting Party concerned, in which that Contracting Party exercises jurisdiction or sovereign rights.

Article 2

Either Contracting Party shall, within the framework of its laws and regulations, promote economic cooperation through the protection in its territory of investments of nationals of the other Contracting Party. Subject to its right to exercise powers conferred by its laws or regulations, each Contracting Party shall admit such investments.

Article 3

1. Each Contracting Party shall ensure fair and equitable treatment of the investments of nationals of the other Contracting Party and shall not impair, by unreasonable or discriminatory measures, the operation, management, maintenance, use, enjoyment or disposal thereof by those nationals. Each Contracting Party shall accord to such investments full physical security and protection.

2. More particularly, each Contracting Party shall accord to such investments treatment which in any case shall not be less favourable than that accorded either to investments of its own nationals or to investments of nationals of any third State, whichever is more favourable to the national concerned.

3. If a Contracting Party has accorded special advantages to nationals of any third State by virtue of agreements establishing customs unions, economic unions, monetary unions or similar institutions, or on the basis of interim agreements leading to such unions or institutions, that Contracting Party shall not be obliged to accord such advantages to nationals of the other Contracting Party.

4. Each Contracting Party shall observe any obligation it may have entered into with regard to investments of nationals of the other Contracting Party.

5. If the provisions of law of either Contracting Party or obligations under international law existing at present or established hereafter between the Contracting Parties in addition to the present Agreement contain a regulation, whether general or specific, entitling investments by nationals of the other Contracting Party to a treatment more favourable than is provided for by the present Agreement, such regulation shall, to the extent that it is more favourable, prevail over the present Agreement.

Article 4

With respect to taxes, fees, charges and to fiscal deductions and exemptions, each Contracting Party shall accord to nationals of the other Contracting Party who are engaged in any economic activity in its territory, treatment not less favourable than that accorded to its own nationals or to those of any third State who are in the same circumstances, whichever is more favourable to the nationals concerned. For this purpose, however, any special fiscal advantages accorded by that Party shall not be taken into account:

- a. Under an agreement for the avoidance of double taxation; or
- b. By virtue of its participation in a customs union, economic union or similar institution; or
- c. On the basis of reciprocity with a third State.

Article 5

The Contracting Parties shall guarantee that payments relating to an investment may be transferred. The transfers shall be made in a freely convertible currency, without restriction or delay. Such transfers include in particular though not exclusively:

- a) profits, interests, dividends and other current income;
- b) funds necessary:
 - (i) for the acquisition of raw or auxiliary materials, semi-fabricated or finished products,
 - (ii) to replace capital assets in order to safeguard the continuity of an investment;
- c) additional funds necessary for the development of an investment;
- d) funds in repayment of loans;
- e) royalties or fees;
- f) earnings of natural persons;
- g) the proceeds of sale or liquidation of the investment;
- h) payments arising under the Articles 6 and 7.

Article 6

Neither Contracting Party shall take any measures of nationalisation or expropriation depriving nationals of the other Contracting Party of their investments unless the following conditions are complied with:

- a) the measures are taken in the public interest and under due process of law;
- b) the measures are not discriminatory or contrary to any undertaking which the Contracting Party which takes such measures may have given;
- c) the measures are taken against just and equitable compensation. Such compensation shall represent the genuine value of the investments affected, shall include interest at a normal commercial rate until the date of payment and shall, in order to be effective for the claimants, be paid and made transferable, without delay, to the country designated

by the claimants concerned and in the currency of the country of which the claimants are nationals or in any freely convertible currency accepted by the claimants.

Article 7

Nationals of the one Contracting Party who suffer losses in respect of their investments in the territory of the other Contracting Party owing to war or other armed conflict, revolution, a state of national emergency, revolt, insurrection or riot shall be accorded by the latter Contracting Party treatment, as regards restitution, indemnification, compensation or other settlement, no less favourable than that which that Contracting Party accords to its own nationals or to nationals of any third State, whichever is more favourable to the nationals concerned.

Article 8

If the investments of a national of the one Contracting Party are insured against non-commercial risks or otherwise give rise to payment of indemnification in respect of such investments under a system established by law, regulation or government contract, any subrogation of the insurer or re-insurer or Agency designated by the one Contracting Party to the rights of the said national pursuant to the terms of such insurance or under any other indemnity given shall be recognised by the other Contracting Party.

Article 9

Each Contracting Party hereby consents to submit any legal dispute arising between that Contracting Party and a national of the other Contracting Party concerning an investment of that national in the territory of the former Contracting Party to the International Centre for Settlement of Investment Disputes for settlement by conciliation or arbitration under the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States, opened for signature at Washington on 18 March 1965. A legal person which is a national of one Contracting Party and which before such a dispute arises is controlled by nationals of the other Contracting Party shall, in accordance with Article 25 (2) (b) of the Convention, for the purpose of the Convention be treated as a national of the other Contracting Party.

Article 10

Either Contracting Party may propose to the other Party that consultations be held on any matter concerning the interpretation or application of the Agreement. The other Party shall accord sympathetic consideration to the proposal and shall afford adequate opportunity for such consultations.

Article 11

1. Any dispute between the Contracting Parties concerning the interpretation or application of the present Agreement, which cannot be settled within a reasonable lapse of

time by means of diplomatic negotiations, shall, unless the Parties have otherwise agreed, be submitted, at the request of either Party, to an arbitral tribunal, composed of three members. Each Party shall appoint one arbitrator and the two arbitrators thus appointed shall together appoint a third arbitrator as their chairman who is not a national of either Party.

2. If one of the Parties fails to appoint its arbitrator and has not proceeded to do so within two months after an invitation from the other Party to make such appointment, the latter Party may invite the President of the International Court of Justice to make the necessary appointment.

3. If the two arbitrators are unable to reach agreement, in the two months following their appointment, on the choice of the third arbitrator, either Party may invite the President of the International Court of Justice to make the necessary appointment.

4. If, in the cases provided for in the paragraphs (2) and (3) of this Article, the President of the International Court of Justice is prevented from discharging the said function or is a national of either Contracting Party, the Vice-President shall be invited to make the necessary appointments. If the Vice-President is prevented from discharging the said function or is a national of either Party, the most senior member of the Court available who is not a national of either Party shall be invited to make the necessary appointments.

5. The tribunal shall decide on the basis of respect for the law. Before the tribunal decides, it may at any stage of the proceedings propose to the Parties that the dispute be settled amicably. The foregoing provisions shall not prejudice settlement of the dispute *ex aequo et bono* if the Parties so agree.

6. Unless the Parties decide otherwise, the tribunal shall determine its own procedure.

7. The tribunal shall reach its decision by a majority of votes. Such decision shall be final and binding on the Parties.

Article 12

The provisions of this Agreement shall, from the date of entry into force thereof, also apply to investments which have been made before that date. They shall, however, not be applicable to claims, which have arisen prior to its entry into force.

Article 13

As regards the Kingdom of the Netherlands, the present Agreement shall apply to the part of the Kingdom in Europe, to the Netherlands Antilles and to Aruba, unless the notification provided for in Article 14, paragraph (1) provides otherwise.

Article 14

1. The present Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the date on which the Contracting Parties have notified each other in writing that their constitutionally required procedures have been complied with, and shall remain in force for a period of fifteen years.

2. Unless notice of termination has been given by either Contracting Party at least six months before the date of the expiry of its validity, the present Agreement shall be extended tacitly for periods of ten years, whereby each Contracting Party reserves the right to terminate the Agreement upon notice of at least six months before the date of expiry of the current period of validity.

3. In respect of investments made before the date of the termination of the present Agreement, the foregoing Articles shall continue to be effective for a further period of fifteen years from that date.

4. Subject to the period mentioned in paragraph (2) of this Article, the Kingdom of the Netherlands shall be entitled to terminate the application of the present Agreement separately in respect of any of the parts of the Kingdom.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned representatives, duly authorised thereto, have signed the present Agreement.

DONE in two originals at Maputo, on 18-12-2001, in the [Dutch], Portuguese and English languages, the three texts being authentic. In case of difference of interpretation, the English text will prevail.

For the Kingdom of the Netherlands:

ARIE C. A. VAN DER WIEL

For the Republic of Mozambique:

LUISA DIAS DIOGO

[PORTUGUESE TEXT – TEXTE PORTUGAIS]

**ACORDO ENTRE O REINO DOS PAÍSES BAIXOS E A REPÚBLICA DE
MOÇAMBIQUE SOBRE A PROMOÇÃO E PROTECÇÃO RECÍPROCA DE
INVESTIMENTOS**

O Reino dos Países Baixos e a República de Moçambique (de ora em diante designados as "Partes Contratantes");

Desejando promover uma maior cooperação económica entre si, com relação a investimentos feitos pelos nacionais de uma parte Contratante no território da outra Parte Contratante;

Reconhecendo que o acordo do tratamento a ser dispensado a tais investimentos vai estimular o fluxo de capitais privados e o desenvolvimento económico, das Partes Contratantes;

Acordando que um quadro estável para o investimento internacional vai maximizar a utilização efectiva dos recursos económicos e melhorar os níveis de vida;

Reconhecendo que o desenvolvimento de relações económicas e empresariais deve promover o respeito dos direitos laborais internacionalmente consagrados;

Acordando que estes objectivos podem ser alcançados sem o relaxamento de medidas sanitárias, de segurança e ambientais de aplicação geral;

Reconhecendo que o acordo sobre o tratamento a ser dispensado a tais investimentos vai estimular o fluxo de capitais e tecnologias e desenvolvimento económico das Partes Contratantes e que um tratamento justo e equitativo de investimentos afigura-se necessário,

Acordaram no que se segue:

Artigo 1

Para os objectivos do presente Acordo:

(a) o termo "investimentos" significa todo o tipo de bens e mais particularmente, embora não exclusivamente:

- (i) propriedade móvel e imóvel bem como quaisquer outros direitos *in rem* que dizem respeito a todo o tipo de bens;
- (ii) direitos adquiridos de acções, títulos e outros tipos de interesses nas empresas e *joint ventures*;
- (iii) acções de crédito, de outros bens ou de qualquer desempenho que possua um valor económico;
- (iv) direitos de propriedade intelectual, processos técnicos, *trespass* e *'know how'*;
- (v) direitos garantidos no âmbito da lei ou sob contrato, incluindo direitos de prospecção, exploração, extracção e exploração de recursos naturais.

(b) o termo "nacionais" deverá compreender no que se refere a cada Parte Contratante:

- (i) pessoas naturais que tenham a nacionalidade dessa Parte Contratante;
- (ii) pessoas jurídicas constituídas ao abrigo da lei da Parte Contratante;
- (iii) pessoas jurídicas não constituídas ao abrigo da lei da Parte Contratante mas controladas, directa ou indirectamente, por pessoas naturais conforme definidas em (i) ou por pessoas jurídicas nos termos definidos em (ii).

(c) o termo "território" significa:

O território da Parte Contratante em questão e qualquer área adjacente ao mar territorial que, sob as leis aplicáveis nessa Parte Contratante e em conformidade com o direito internacional, é a zona económica exclusiva ou plataforma continental dessa Parte Contratante na qual essa Parte Contratante exerce os direitos de jurisdição ou de soberania.

Artigo 2

Qualquer das Partes Contratantes deverá, no quadro jurídico interno, promover a cooperação económica através da protecção no seu território de investimentos de nacionais da outra Parte Contratante. No âmbito do exercício de poderes conferidos através das suas leis ou regulamentos, cada Parte Contratante deverá autorizar tais investimentos.

Artigo 3

1) Cada Parte Contratante deverá garantir um tratamento justo e equitativo aos investimentos de nacionais da outra Parte Contratante e não deverá impedir, através de medidas injustificadas e discriminatórias, a operação, gestão, manutenção, uso, usufruto ou desembaraço dos mesmos pelos referidos nacionais. Cada Parte Contratante deverá dispensar aos investimentos uma segurança e protecção físicas completas.

2) Mais especificamente, cada Parte Contratante deverá dispensar a estes investimentos um tratamento que em qualquer dos casos não deverá ser menos favorável do que aquele que é dispensado tanto a investimentos dos seus nacionais

como a investimentos de nacionais de terceiros Estados, seja qual for o mais favorável para o nacional visado.

3) Se uma Parte Contratante tiver dispensado vantagens especiais a nacionais de qualquer terceiro Estado por virtude de acordos que estabeleçam uniões aduaneiras, uniões económicas, uniões monetárias ou instituições afins, ou na base de acordos transitórios que conduzam a tais uniões ou instituições, essa Parte Contratante não se obriga a dispensar tais vantagens a nacionais da outra Parte Contratante.

4) Cada Parte Contratante deverá observar qualquer obrigação a que tenha aderido relativa a investimentos de nacionais da outra Parte Contratante.

5) Caso as disposições da lei de uma Parte Contratante ou obrigações ao abrigo do direito internacional existentes no presente ou que venham a existir no futuro entre as Partes Contratantes em acréscimo ao presente acordo constarem de um regulamento, quer seja geral ou específico, que dispensa aos investimentos de nacionais da outra Parte Contratante um tratamento mais favorável do que o previsto no presente Acordo, tal regulamento deverá até ao alcance em que tal é mais favorável, prevalecer sobre o presente Acordo.

Artigo 4

Com relação a impostos, honorários, cobranças e deduções e isenções fiscais, cada Parte Contratante deverá dispensar aos nacionais da outra Parte Contratante, que estejam envolvidos em qualquer actividade económica no seu território, tratamento não menos favorável do que aquele dispensado aos seus próprios nacionais ou a nacionais de qualquer terceiro Estado que estejam em mesmas circunstâncias, seja qual for o mais favorável para os nacionais visados. Para este efeito, todavia, quaisquer vantagens fiscais especiais dispensadas por essa Parte Contratante não deverão ser tidas em consideração:

- a) no âmbito de um Acordo para se evitar uma dupla cobrança de impostos; ou
- b) por virtude da sua participação em uma união aduaneira, união económica ou instituição afim; ou
- c) na base de reciprocidade com um terceiro Estado.

Artigo 5

As Partes Contratantes deverão garantir que os pagamentos referentes a um investimento sejam transferíveis. As transferências deverão ser feitas em moeda livremente convertível, sem restrições ou demoras. Tais transferências incluem em particular mas não exclusivamente:

- a) lucros, juros, dividendos e outros rendimentos correntes;
- b) fundos necessários para
 - (i) a aquisição de matérias primas ou material auxiliar, produtos semi-acabados ou acabados
 - ou
 - (ii) para repor bens capitais com vista a salvaguardar a continuidade de um investimento.
- c) fundos adicionais necessários para o desenvolvimento de um investimento;
- d) fundos em pagamento de empréstimos;
- e) *royalties* ou honorários;
- f) salários de pessoas físicas;
- g) lucros da venda ou liquidação do investimento;
- h) pagamentos efectuados ao abrigo dos Artigos 6 e 7.

Artigo 6

Nenhuma das Partes Contratantes deverá tomar medidas de nacionalização ou expropriação que prive os nacionais da outra Parte Contratante dos seus investimentos a menos que as seguintes condições sejam cumpridas:

- a) as medidas serem tomadas no interesse público e ao abrigo do processo da lei devida;
- b) as medidas não sejam discriminatórias ou contrárias a qualquer empreendimento que a Parte Contratante que as toma pode ter dispensado;
- c) as medidas sejam tomadas contra uma compensação justa e equitativa. Tal compensação deverá representar o valor genuíno dos investimentos envolvidos, deverá incluir juros à taxa comercial em vigor até à data do pagamento e deverá, com vista a ser efectiva para os reclamantes, ser paga e feita transferível, sem demora, para o país indicado pelos reclamantes visados e na moeda dos reclamantes em cujo País são nacionais ou em qualquer outra moeda livremente convertível e aceite pelos reclamantes.

Artigo 7

Os nacionais de uma Parte Contratante que sofram perdas de seus investimentos no território da outra Parte Contratante devido a guerra ou outro conflito armado, revolução, estado de emergência, revolta, levantamento ou distúrbios deverão ser dispensados pela última Parte Contratante um tratamento, no que diz respeito à restituição, indemnização, compensação ou outra solução, não menos favorável do que aquele que a Parte Contratante dispensa a seus próprios nacionais ou a nacionais de qualquer terceiro Estado, seja qual for o mais favorável para os nacionais visados.

Artigo 8

Se os investimentos de um nacional de uma Parte Contratante forem segurados contra riscos não comerciais ou pelo contrário provocarem o pagamento de indemnização com relação a tais investimentos ao abrigo de um sistema estabelecido por lei, regulamento ou contrato do governo, qualquer sub-rogação da seguradora ou re-seguradora ou agência designada por uma Parte Contratante para os direitos de tal nacional no seguimento das condições de tal seguro ou ao abrigo de qualquer outra indemnização dada deverá ser reconhecida pela outra Parte Contratante.

Artigo 9

Cada Parte Contratante consente aqui em submeter qualquer disputa legal que surja entre essa Parte Contratante e um nacional da outra Parte Contratante com relação a um investimento desse nacional no território da primeira Parte Contratante ao Centro Internacional para Resolução das Disputas de Investimentos para sua resolução por conciliação ou arbitragem ao abrigo da Convenção sobre a Resolução de Disputas de Investimentos entre Estados e Nacionais de outros Estados, aberta para assinatura em Washington a 18 de Março de 1965. Uma pessoa jurídica que seja nacional de uma Parte Contratante e que antes do surgimento dessa disputa é controlada pelos nacionais da outra Parte Contratante deverá, em conformidade com o Artigo 25 (2) (b) da Convenção, para fins da Convenção ser tratada como nacional da outra Parte Contratante.

Artigo 10

Qualquer das partes Contratantes pode propor à outra Parte Contratante a realização de consultas sobre qualquer assunto relacionado com a interpretação deste Acordo. A outra Parte Contratante deverá dispensar uma consideração favorável à proposta e deverá dispor de uma oportunidade para a realização de tais consultas.

Artigo 11

- 1) Qualquer disputa entre as Partes Contratantes relacionada com a interpretação ou aplicação do presente Acordo, que não seja resolvida dentro de um espaço razoável de tempo por meios diplomáticos de negociação deverá, a menos que as Partes decidam o contrário, ser submetida, a pedido de qualquer das Partes, a um tribunal de arbitragem, composta de três membros. Cada Parte deverá indicar um árbitro e dois árbitros indicados deverão em conjunto nomear um terceiro árbitro para agir como presidente, que não seja nacional de nenhuma das Partes.
- 2) Se uma das Partes não indicar o seu árbitro e não tiver feito nada para esse efeito dentro de dois meses após o convite da outra Parte para proceder a tal indicação, a última Parte poderá convidar o Presidente do Tribunal Internacional da Justiça a fazer a necessária indicação.
- 3) Se os dois árbitros não puderem alcançar um acordo, dentro de dois meses após a sua indicação, sobre a escolha do terceiro árbitro, qualquer das Partes pode convidar o Presidente do Tribunal Internacional de Justiça a proceder à devida nomeação.
- 4) Se, nos casos previstos nos parágrafos (2) e (3) deste Artigo, o Presidente do Tribunal Internacional de Justiça estiver impedido de exercer tais funções ou for nacional de uma das Partes Contratantes, o Vice Presidente deverá ser convidado a proceder às nomeações necessárias. Se o Vice Presidente estiver impedido de exercer tais funções ou for nacional de uma das Partes, o membro mais antigo do Tribunal disponível e que não seja nacional de nenhuma das Partes deverá ser convidado a proceder às necessárias nomeações.
- 5) O Tribunal deverá decidir na base do respeito pela lei. Antes de o Tribunal decidir, pode a qualquer altura do decorrer de diligências propor às Partes que a disputa seja resolvida de forma amigável. As disposições anteriores não deverão prejudicar a resolução da disputa *ex aequo et bono* caso as Partes assim acordem.

- 6) A menos que as Partes decidam o contrário, o tribunal deverá determinar o seu próprio procedimento.
- 7) O Tribunal deverá tomar a sua decisão por uma maioria de votos. Tal decisão deverá ser final e obrigatória para as Partes.

Artigo 12

As disposições deste Acordo deverão, a partir da data de entrada em vigor do mesmo, também aplicar-se a investimentos que tenham sido feitos antes daquela data. Não deverão, todavia, ser aplicáveis a reclamações ou disputas, que tenham surgido antes da sua entrada em vigor.

Artigo 13

No que se refere ao Reino dos Países Baixos, o presente Acordo deverá aplicar-se na parte do Reino na Europa, nas Antilhas Holandesas e Aruba, a menos que a notificação prevista no Artigo 14, parágrafo (1) estipule o contrário.

Artigo 14

- 1) O presente Acordo deverá entrar em vigor no primeiro dia do segundo mês subsequente à data em que as Partes Contratantes se tiverem notificado uma a outra por escrito que os seus procedimentos constitucionais necessários foram concluídos, e deverá permanecer em vigor por um período de quinze anos.
- 2) A menos que uma notificação do término tenha sido entregue por uma das Partes Contratantes à outra pelo menos seis meses antes da data do fim de validade, o presente Acordo deverá ser prolongado tacitamente por períodos de dez anos, no

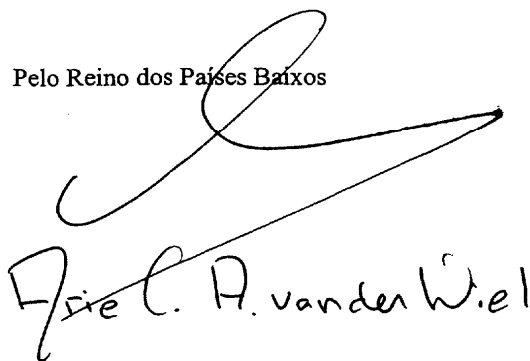
qual cada Parte Contratante reserva o direito de extinguir o Acordo sujeito a aviso de pelos menos seis meses antes da data do fim do actual período de validade.

- 3) Com respeito a investimentos feitos antes da data do término do presente Acordo, os Artigos anteriores deverão continuar efectivos por mais um período de quinze anos contados a partir daquela data.
- 4) Quanto ao período mencionado no parágrafo (2) deste Artigo, o Reino dos Países Baixos deverá ter o direito de extinguir a aplicação do presente Acordo separadamente com relação a quaisquer partes do Reino.

EM TESTEMUNHO DO ACIMA, os abaixo assinados representantes, devidamente autorizados para o efeito, assinaram o presente Acordo.

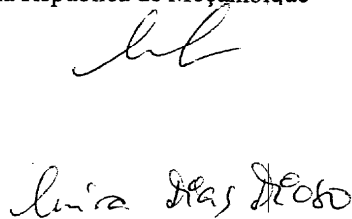
FEITO em dois originais emMaputo.....a.....18.....12.....2001....., em línguas holandesa, portuguesa e inglesa, sendo os três textos autênticos. Em caso de diferenças de interpretação o texto em inglês irá prevalecer.

Pelo Reino dos Países Baixos

Frie C. A. vander Wiel

Pela República de Moçambique

Luiza das Neves

[TRANSLATION – TRADUCTION]

ACCORD ENTRE LE ROYAUME DES PAYS-BAS ET LA RÉPUBLIQUE DU MOZAMBIQUE RELATIF À L'ENCOURAGEMENT ET À LA PRO- TECTION RÉCIPROQUE DES INVESTISSEMENTS

Le royaume des Pays-Bas et la république du Mozambique (ci-après dénommés les « Parties contractantes »);

Désireux de promouvoir davantage la coopération économique entre eux en ce qui concerne les investissements réalisés par les ressortissants d'une Partie contractante sur le territoire de l'autre Partie contractante;

Reconnaissant qu'un accord sur le traitement réservé à ces investissements stimulera les mouvements de capitaux privés ainsi que le développement économique des Parties contractantes;

S'accordant sur le fait qu'un cadre stable favorable aux investissements internationaux maximisera l'utilisation effective des ressources économiques et améliorera leur niveau de vie respectif;

Reconnaissant que le développement des liens économiques et commerciaux devrait contribuer à promouvoir les droits dans le domaine du travail acceptés à l'échelle internationale;

Étant tous deux d'avis que ces objectifs peuvent être réalisés sans relâcher les mesures d'application générale dans le domaine de la santé, de la sécurité et de l'environnement;

Reconnaissant qu'un accord sur le traitement réservé à ces investissements stimulera les mouvements de capitaux et de technologie, ainsi que le développement économique des Parties contractantes et qu'un traitement juste et équitable des investissements est souhaitable;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier

Aux fins du présent Accord :

a) Le terme « investissements » désigne tous les types d'avoirs et notamment mais non exclusivement :

(i) Les biens meubles et immeubles ainsi que tous les autres droits réels pour chaque type d'avoirs;

(ii) Les droits découlant d'actions, d'obligations et autres types de participation à des sociétés et à des coentreprises;

(iii) Les créances financières, celles sur d'autres avoirs ou sur toutes prestations ayant une valeur économique;

(iv) Les droits dans le domaine de la propriété intellectuelle, des procédés techniques, de la clientèle et du savoir-faire;

(v) Les droits conférés par le droit public ou en vertu d'un contrat, y compris les droits concédés pour la prospection, l'exploration, l'extraction et l'acquisition de ressources naturelles.

b) Le terme « ressortissants » désigne, au regard de l'une ou de l'autre Partie contractante :

(i) Les personnes physiques ayant la nationalité de ladite Partie contractante;

(ii) Les personnes morales constituées conformément à la législation de ladite Partie contractante;

(iii) Les personnes morales qui ne sont pas constituées conformément à la législation de ladite Partie contractante mais contrôlées, directement ou indirectement, par des personnes physiques définies à l'alinéa (i) ou par des personnes morales définies à l'alinéa (ii).

c) Le terme « territoire » s'entend comme étant le territoire de la Partie contractante concernée et toute zone adjacente aux eaux territoriales qui, en vertu de la législation applicable sur le territoire de la Partie contractante concernée et en conformité avec le droit international, constitue la zone économique exclusive ou le plateau continental de la Partie contractante concernée sur lesquels ladite Partie contractante exerce des droits souverains ou une juridiction.

Article 2

Chaque Partie contractante encourage, dans le cadre de ses lois et règlements, la coopération économique en protégeant sur son territoire les investissements réalisés par les ressortissants de l'autre Partie contractante. Sous réserve de son droit à exercer les attributions qui lui sont conférées par ses lois et règlements, chaque Partie contractante accepte lesdits investissements.

Article 3

1. Chaque Partie contractante assure un traitement juste et équitable aux investissements réalisés par les ressortissants de l'autre Partie contractante et n'entrave pas, par des mesures injustifiées ou discriminatoires, l'administration, la gestion, le maintien, l'utilisation, la jouissance ou la cession de ces investissements par lesdits ressortissants. Chaque Partie contractante accorde aux dits investisseurs une sécurité et une protection physique non discriminatoire.

2. Plus particulièrement, chaque Partie contractante accorde aux dits investissements un traitement qui n'est en aucun cas moins favorable que celui qu'elle accorde aux investissements réalisés par ses propres ressortissants ou par les ressortissants d'un État tiers, le traitement le plus favorable au ressortissant concerné étant retenu.

3. Si une Partie contractante a accordé des avantages spéciaux aux ressortissants d'un État tiers en vertu d'accords établissant des unions douanières, des unions économiques ou monétaires, ou des institutions analogues, ou sur la base d'accords provisoires conduisant à de telles unions ou institutions, ladite Partie contractante n'est pas tenue d'accorder de tels avantages aux ressortissants de l'autre Partie contractante.

4. Chaque Partie contractante respecte toute obligation qu'elle peut avoir contractée en ce qui concerne les investissements réalisés par les ressortissants de l'autre Partie contractante.

5. Si les dispositions législatives de l'une des Parties contractantes ou les obligations relevant du droit international en vigueur ou convenues ultérieurement entre les Parties contractantes en sus de celles du présent Accord contiennent un règlement à caractère général ou spécifique conférant aux investissements réalisés par les ressortissants de l'autre Partie contractante un traitement plus favorable que celui prévu dans le présent Accord, ce règlement, dans la mesure où il est plus favorable, prévaut sur le présent Accord.

Article 4

En matière d'impôts, de droits, de redevances, ainsi que de déductions et d'exemptions fiscales, chaque Partie contractante accorde aux ressortissants de l'autre Partie contractante qui exercent une activité économique quelconque sur son territoire, un traitement non moins favorable que celui qu'elle accorde à ses propres ressortissants ou à ceux de tout État tiers se trouvant dans la même situation, le traitement le plus favorable pour les ressortissants concernés étant retenu. Toutefois, il n'est pas tenu compte à cette fin d'avantages fiscaux spéciaux accordés par ladite Partie contractante :

- a) En vertu d'un accord tendant à éviter la double imposition; ou
- b) En vertu de sa participation à une union douanière, une union économique ou une institution analogue;
- c) Sur la base de la réciprocité avec un État tiers.

Article 5

Les Parties contractantes garantissent la possibilité de transférer les paiements résultant d'un investissement. Les transferts sont effectués dans une monnaie librement convertie, sans restriction ou retard. Lesdits transferts incluent en particulier, mais non exclusivement :

- a) Les bénéfices, intérêts, dividendes et autres revenus courants;
- b) Les fonds nécessaires :
 - (i) À l'acquisition de matières premières ou auxiliaires, de produits semi-finis ou finis;
 - (ii) Au remplacement d'immobilisations afin d'assurer la continuité d'un investissement;
- c) Les fonds supplémentaires nécessaires au développement d'un investissement;
- d) Les fonds reçus en remboursement de prêts;
- e) Les redevances ou honoraires;
- f) Les revenus des personnes physiques;
- g) Le produit de la vente ou de la liquidation de l'investissement;
- h) Les paiements découlant des articles 6 et 7.

Article 6

Aucune des Parties contractantes ne prend de mesures de nationalisation ou d'expropriation ayant pour effet de déposséder les ressortissants de l'autre Partie contractante de leurs investissements, sans qu'il soit satisfait aux conditions suivantes :

a) Les mesures sont prises pour cause d'intérêt public, avec toutes les garanties prévues par la loi;

b) Les mesures ne sont pas discriminatoires ou contraires à des engagements préalables de la Partie contractante qui prend lesdites mesures;

c) Les mesures sont prises en contrepartie d'une indemnité juste et équitable. Cette indemnité représente la valeur réelle des investissements touchés et doit être assortie d'un intérêt calculé au taux commercial normal jusqu'à la date du paiement, pour pouvoir être considérée comme ayant été versée aux intéressés, doit être payée et transférée sans retard vers le pays désigné par les intéressés concernés et dans la monnaie du pays dont ils sont ressortissants ou dans toute autre monnaie librement convertible acceptée par les intéressés.

Article 7

Les ressortissants de l'une des Parties contractantes dont les investissements effectués sur le territoire de l'autre Partie contractante subissent des pertes du fait d'une guerre ou autre conflit armé, d'une révolution, d'un état d'urgence national, d'une rébellion, d'une insurrection ou de troubles, bénéficient de la part de cette autre Partie contractante, en ce qui concerne la restitution, l'indemnisation, la compensation ou tout autre règlement, d'un traitement qui n'est pas moins favorable que celui que ladite autre Partie contractante accorde à ses propres ressortissants ou aux ressortissants d'États tiers, en appliquant celui des deux traitements qui est le plus favorable aux ressortissants intéressés.

Article 8

Si les investissements d'un ressortissant de l'une des Parties contractantes sont assurés contre des risques non commerciaux ou sont justifiables de toute autre manière du versement d'une indemnité en vertu d'un régime institué par la loi, par un règlement ou par un contrat public, toute subrogation de l'assureur ou du réassureur ou de l'organisme désigné par ladite Partie contractante aux droits dudit ressortissant aux termes de cette assurance ou au titre de toute autre indemnité octroyée, est reconnue par l'autre Partie contractante.

Article 9

Chaque Partie contractante consent à soumettre tout différend d'ordre juridique survenant entre ladite Partie contractante et un ressortissant de l'autre Partie contractante au sujet d'un investissement effectué par cet investisseur dans le territoire de la première Partie contractante au Centre international pour le règlement des différends relatifs aux investissements (CIRDI) en vue du règlement par voie de conciliation ou d'arbitrage en

vertu de la Convention sur le règlement des différends relatifs aux investissements entre États et ressortissants d'autres États, ouverte à la signature à Washington, le 18 mars 1965. Une personne morale qui est un ressortissant de l'une des Parties contractantes et qui, avant que le différend ne survienne, était contrôlée par des ressortissants de l'autre Partie contractante, est traitée aux fins de la Convention, conformément à l'article 25 (2) (b) de la Convention, comme un ressortissant de l'autre Partie contractante.

Article 10

Chaque Partie contractante peut proposer à l'autre Partie contractante la tenue de consultations sur toute question concernant l'interprétation ou l'application du présent Accord. L'autre Partie contractante examine avec bienveillance la proposition et fournit les possibilités voulues de procéder à de telles consultations.

Article 11

1. Tout différend entre les Parties contractantes concernant l'interprétation ou l'application du présent Accord qui ne peut être réglé dans un délai raisonnable par voie de négociations diplomatiques, est, à moins que les Parties contractantes n'en décident autrement, soumis à la demande de l'une ou l'autre Partie contractante, à un tribunal arbitral composé de trois membres. Chaque Partie contractante désigne un arbitre et les deux arbitres ainsi désignés nomment comme président du tribunal un troisième arbitre qui n'est ressortissant d'aucune des Parties contractantes.

2. Si l'une des Parties contractantes n'a pas désigné son arbitre et n'a pas donné suite, dans un délai de deux mois, à l'invitation de l'autre Partie contractante, de procéder à cette désignation, cette dernière Partie contractante peut demander au Président de la Cour internationale de Justice de procéder à la nomination nécessaire.

3. Si les deux arbitres ne peuvent se mettre d'accord sur le choix du tiers arbitre au cours des deux mois qui suivent leur désignation, l'une ou l'autre Partie contractante peut demander au Président de la Cour internationale de Justice de procéder à la nomination nécessaire.

4. Si, dans les cas prévus aux paragraphes (2) et (3) du présent article, le Président de la Cour internationale de Justice est empêché de procéder aux nominations nécessaires, ou s'il est un ressortissant de l'une ou l'autre des Parties contractantes, le Vice-président est prié de procéder aux nominations nécessaires. Si le Vice-président est empêché de procéder à ces nominations, ou s'il est un ressortissant de l'une ou l'autre des Parties contractantes, il appartient au membre le plus ancien de la Cour internationale de Justice, qui n'est pas un ressortissant de l'une ou l'autre des Parties contractantes, de procéder aux nominations nécessaires.

5. Le tribunal prend ses décisions sur la base du respect du droit. Avant de se prononcer, il peut à toute étape de la procédure proposer aux Parties contractantes un règlement à l'amiable du différend. Les dispositions qui précèdent ne portent pas préjudice au règlement du différend *ex aequo et bono* si les Parties contractantes en conviennent ainsi.

6. À moins que les Parties contractantes n'en décident autrement, le tribunal fixe lui-même sa procédure.

7. Les décisions du tribunal sont prises à la majorité des voix. Ces décisions sont définitives et ont force obligatoire pour les Parties contractantes.

Article 12

Les dispositions du présent Accord s'appliquent également dès la date de son entrée en vigueur aux investissements effectués avant cette date. Toutefois, elles ne s'appliquent pas aux différends survenus avant son entrée en vigueur.

Article 13

En ce qui concerne le royaume des Pays-Bas, le présent Accord s'applique à la partie du royaume située en Europe, aux Antilles néerlandaises et à Aruba, à moins que la notification prévue au paragraphe (1) de l'article 14 n'en dispose autrement.

Article 14

1. Le présent Accord entre en vigueur le premier jour du deuxième mois suivant la date à laquelle les Parties contractantes se sont notifiées par écrit l'achèvement des formalités constitutionnelles requises, et il le demeure en vigueur pendant quinze ans.

2. À moins que l'une des Parties contractantes ne notifie l'autre Partie contractante de son intention de le dénoncer six mois au moins avant la date d'expiration, le présent Accord est prorogé tacitement pour des périodes de dix ans, chaque Partie contractante se réservant le droit de le dénoncer moyennant un préavis d'au moins six mois avant la date d'expiration de la période de validité en cours.

3. En ce qui concerne les investissements effectués avant la date de dénonciation du présent Accord, les dispositions des articles qui précèdent demeurent en vigueur pendant une nouvelle période de quinze ans à partir de cette date.

4. Sous réserve de la période mentionnée au paragraphe (2) du présent article, le royaume des Pays-Bas est en droit de mettre fin séparément aux dispositions du présent Accord pour toute partie du royaume.

EN FOI DE QUOI les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Accord.

FAIT en double exemplaire à Maputo le 18 décembre 2001, en langues néerlandaise, portugaise et anglaise, les trois textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation, le texte anglais prévaudra.

Pour le Royaume des Pays-Bas :

ARIE C. A. VAN DER WIEL

Pour la République du Mozambique :

LUISA DIAS DIOGO